

ALEX PALMER

MARELE
ATLAS
AL
CRĂCIUNULUI

CELE MAI VESELE, MAI SAVUROASE
ȘI MAI NEOBIȘNUTE

TRADIȚII
DIN TOATĂ LUMEA

ILUSTRĂȚII: NEIL STEVENS
TRADUCERE: ELENA ȘERBAN

NICULESCU

CUPRINS

INTRODUCERE

I. Sărbătoarea Crăciunului în toată lumea

1. SLUJBE, CEREMONII ȘI RITUALURI

Las Posadas: Festivalul acceptării (Mexic) . . .16

Ziua celor Trei Regi (*sau* Ziua Regilor Magi): Trei urale
în cinstea Magilor (Spania și America Latină) . . .18

Pregătiri pentru *Sinterklaas*: Prima zi în care se oferă daruri
(Țările de Jos și Belgia) . . .21

Târgul de Crăciun: Simbolul Crăciunului modern
(Germania) . . .23

Procesiunile de ziua Sfintei Lucia:
Defilarea în straie albe (Suedia) . . .26

Arderea diavolului: Purificarea spiritelor rele prin foc
(Guatemala) . . .28

Noaptea bușteanului Yule: Strângerea ghinionului
acumulat de-a lungul unui an (Letonia) . . .32

Proclamarea păcii de Crăciun: Apel public
la bunățate și ordine (Finlanda) . . .34

Eid Il-Barbara: Sărbătoarea Sfintei Barbara
(Iordania, Liban și Siria) . . .36

2. TRADIȚII MUZICALE ȘI PERSONAJE BIZARE

Parrandas: Surpriza muzicală de la miezul nopții
(Puerto Rico) . . .42

Colinde la lumina lumânării: Nimeni nu e singur
de Crăciun (Australia) . . .44

Junkanoo: Feerie de Crăciun în stilul din Caraibe
(Insulele Bahamas) . . .46

Colinde: Căntece străvechi de Crăciun
(România și Republica Moldova) . . .48

Zampogna: Cimpoiul de Crăciun (Italia) . . .50

Împușcături de Crăciun: Spiritele rele sunt ținta
(Berchtesgaden, Germania) . . .52

Muzica *parang*: O ocazie unică de a cânta
în limba spaniolă (Trinidad și Tobago) . . .54

Vizitatori mascați: Un obicei destul de înfricoșător
(Terranova și Labrador, Canada) . . .56

La Guignolée: „Ne dați ori nu ne dați?”
în scop caritabil (Québec, Canada) . . .58

Clopotul diavolului: Lovituri neconținute ale clopotului
(Dewsbury, comitatul Yorkshire, Marea Britanie) . . .60

3. CIUDĂȚENII DE-ALE LOCURILOR ȘI OBICEIURI STRANII

Teancuri de cărți pentru vacanță:
O mare de daruri literare (Islanda) . . .64

Bălăceala de Crăciun: Un început revigorant de zi (Irlanda) . . .66

*Sauna de Crăciun: Puțină sudoare
înainte de slujbă (Finlanda) . . .68*

Bumba Meu Boi: Reinsuflețirea taurului (Brazilia) . . .70

*Mari Lwyd: Calul înfricoșător
cărui îi plac poeziile (Țara Galilor) . . .72*

*Tió de Nadal: Bușteanul prietenos
(Catalonia, Spania) . . .76*

*Pe urmele pitulicii: Sus cu pasărea moartă
(Irlanda și Insula Man) . . .79*

Festa Dos Rapazes: Parada băieților (Portugalia) . . .82

*WinterFest: O simfonie de lumini colorate
(Hong Kong) . . .84*

*Porcul de aur: O vedenie aducătoare de noroc
(Republica Cehă) . . .85*

II. Personaje de Crăciun

4. SFINȚI ȘI ADUCĂTORI DE CADOURI

*Moș Nicolae/Sinterklaas: Versiuni ale celui mai darnic personaj
(Țările de Jos și Belgia) . . .90*

*Joulupukki: Personajul generos
cu un trecut sălbatic (Finlanda) . . .94*

*Ded Moroz & Snegurochka: Perechea magică de sărbători
Bunic și nepoată (Rusia și Europa de Est) . . .96*

<i>Christkindl</i> : Pruncul darnic (Germania). . .	99
<i>Olenzero</i> : Uriașul mărinimos din munți (Țara Bascilor). . .	102
<i>Hoteiosho</i> : Preotul atotvăzător (Japonia). . .	104
<i>Mama Holle</i> : Vrăjitoarea din puț (Germania). . .	106
<i>La Befana</i> : Vrăjitoarea cea drăguță (Italia). . .	108

5. MONȘTRI ȘI SCANDALAGII

<i>Krampus</i> : Demonul de Crăciun (Austria). . .	112
--	-----

Gașca Yule și Grýla:

Ceata gălăgioasă de poznași
din munți (Islanda). . .

Kallikantzaro: Elfi de Crăciun
(Grecia, Bulgaria și Serbia). . .

Buttmann: Prietenoșii Riddle-Raddle
(Berchtesgaden, Germania). . .

Monștrii dansatori: Hoții gălăgioși
de cadouri (Liberia). . .

Zwarte Piet: Amicul controversat
al lui *Sinterklaas* (Țările de Jos). . .

III. Petreceri și mese bogate

6. DECORAȚIUNI DE SĂRBĂTOARE

Scena Nașterii Domnului: Ieslele simbolice (Europa). . .	130
Capra de Crăciun: Un personaj inflamabil (Suedia). . .	134

- Parol*: Festivalul luminilor (Filipine). . .136
- Pöhutukawa*: Un alt fel de pom de Crăciun (Noua Zeelandă). . .138
- Himmeli*: Ornamente mobile (Finlanda). . .140
- Pavuchky*: Pânze de păianjen festive (Ucraina). . .141
- Dziad și Baba*: Candelabrul de grâu (Polonia). . .143
- Chichilaki*: Un brad cam lătos (Georgia). . .145
- Badnjak*: Tradiția complexă a bușteanului
(Croatia și Serbia). . .148

7. CONCURSURI APRIGE ȘI ACTIVITĂȚI RECREATIVE

- Noaptea ridichilor*: Sculpturi minuțioase
din legume (Oaxaca, Mexic). . .154
- Sinterklaasgedicht*: Un mod de a-i ironiza
pe apropiați (Țările de Jos). . .156
- Farse de Ziua Sfinților Prunci Nevinovați*: Ziua păcălelilor
din decembrie (Spania, Filipine și America Latină). . .158
- Ganna*: Hochei în zi de sărbătoare (Etiopia). . .160
- Survakane*: Nuiana aducătoare de noroc (Bulgaria). . .164
- Aguinaldos*: Competiții
pentru cât mai multe puncte (Columbia). . .166
- Lotería de Navidad*: Cadouri generoase de Crăciun (Spania). . .168
- Pocnitori de Crăciun*: Cadouri „explozive” (Marca Britanică). . .170

8. PREPARATE SAVUROASE DE CRĂCIUN

- Cină cu 12 feluri de mâncare: O masă fără carne (Europa Centrală și de Est).* . . .174
- Lechón de Nochebuena: Un adevărat ospăț cu carne de porc (Spania, Filipine și America Latină).* . . .176
- Lutefisk: Un preparat din pește mai mult decât delicios (Norvegia și Vestul Mijlociu al Statelor Unite ale Americii).* . . .178
- Tourtière: Plăcintă cu carne pentru sărbători (Québec, Canada).* . . .180
- Hallacas: Plăcintă din mălai cu umplutură (Venezuela).* . . .182
- Il Capitone: O masă bogată cu țigar prăjit (Sudul Italiei).* . . .184
- 43 de zile de post: O lună și jumătate fără carne (Egipt).* . . .186
- Dopp i Gryta: Supa care amintește de foamea cumplită (Suedia).* . . .188
- Marbinda: Împărțirea unui animal (Sumatra de Nord, Indonezia).* . . .190
- Micul festin: Sfârșitul unui post îndelungat (Iran).* . . .191
- Jollof: Un deliciu din orez (Africa de Vest).* . . .192
- Pui Kentucky de Crăciun: Masa perfectă pentru occidentali (Japonia).* . . .194

9. DULCIURI FESTIVE

- Roscón de Reyes: Desertul cu o surpriză la mijloc (Spania).* . . .198
- Oplatek: Ruperea vafei (Polonia).* . . .202

Mere: Un cadou sănătos de sărbători (China). . .	204
<i>Risalamande</i> : O budincă tradițională din orez (Danemarca). . .	206
Desert cu marțipan: Porcul dulce (Norvegia și Germania). . .	208
Budinea lui Noe: Cel mai vechi desert din lume (Armenia). . .	209
<i>Kulkuks</i> : Un desert presărat cu fulgi de cocos (India). . .	211
<i>Bûche de Noël</i> : Buturuga de ciocolată (Franța). . .	212
<i>Chin Chin</i> : Dulciuri aparent simple (Nigeria). . .	214
<i>Szaloncukor</i> : 2 în 1 – ornament și gustare (Ungaria). . .	215
Cozonacul: Pâinea dulce de sărbători (România și Republica Moldova). . .	216
Tort negru cu fructe: Un deliciu pe bază de alcool (Trinidad și Tobago). . .	217
<i>Les Treize Desserts</i> : Treisprezece gustări (Provence, Franța). . .	218
Pavlova: Tortul răcoritor inspirat de o balerină (Australia și Noua Zeelandă). . .	220
Vinul fiert: Băutura perfectă de sărbători (Europa de Nord). . .	221

SURSE. . . 222

INTRODUCERE

Dacă te afli printre cei care citesc această carte înseamnă că ceva legat de sărbătoarea Crăciunului îți place în mod deosebit. Poate că este vorba despre un colind pe care îl asculți în fiecare an, despre o prăjitură specială făcută de bunica în Ajunul Crăciunului sau pur și simplu despre mirosul îmbietor din casă, din magazine și de pe străzile din orașul unde locuiești. Indiferent de vârstă, pasiuni sau credință, sigur există o tradiție de Crăciun care te încântă și te emoționează. Această sărbătoare are un dar pentru fiecare – chiar și pentru cei mai zgârciți.

Peste tot în lume este așa. Spre deosebire de orice altă sărbătoare, Crăciunul a fost adaptat și interpretat de nenumărate țări și comunități de pe întreg mapamondul pentru a se potrivi culturii lor specifice. În America de Nord, simbolul sărbătorii este Moș Crăciun, dar în țările vorbitoare de limba spaniolă copiii stau treji până noaptea târziu așteptându-i pe cei Trei Magi, în timp ce italienii speră să o întâlnească pe vrăjitoarea cea bună care călătorește pe o mătură zburătoare. Poate că pentru tine spiritul Crăciunului începe să se simtă odată cu împodobirea bradului în sufrageria casei, dar pentru alții decorațiunea specifică acestei sărbători este o capră din paie, o pânză de păianjen sculptoare sau un buștean cu ochi, nas și gură din care ies bomboane (pentru mai multe detalii, vezi pagina 76).

Obiceiurile de Crăciun diferă atât de mult de la o țară la alta, la fel cum și oamenii sunt deosebiți și unici. În această carte, mi-am propus să surprind multitudinea de tradiții legate de această mare sărbătoare și să analizez cum ele, fie că este vorba despre o decorațiune colorată, fie despre un personaj deosebit ori neobișnuit, ne dezvăluie de fapt o poveste mult mai profundă legată de o anumită țară sau cultură. Deși

MARELE ATLAS AL CRĂCIUNULUI nu este nicidecum o carte exhaustivă, ea își propune să ofere o analiză distractivă a numeroaselor moduri în care este sărbătorit Crăciunul peste tot în lume, în liniște sau cu fast, cu evlavie sau naiv.

Există numeroase motive pentru a celebra sărbătorile de iarnă, așa că fă-ți o cană cu ciocolată caldă și îmbracă-te cu puloverul preferat de Crăciun; iar dacă locuiești într-o zonă unde această sărbătoare are loc vara, pune-ți ochelarii de soare care se potrivesc cel mai bine cu spiritul Crăciunului și fii gata pentru aventura ce urmează!

Grăciun fericit!

- Albanezã – *Gëzuar Krishtlindjet!*
Coreeanã – *Sung Tan Chuk Ha!*
Croatã – *Sretan Božić!*
Englezã – *Merry Christmas!*
Estonã – *Rõõmsaid jõule!*
Germanã – *Frohe Weihnachten!*
Greacã – *Eftihismena Christougenna!*
Hindi – *Shub Naya Baras!*
Irlandezã – *Nollaig shona dhuit!*
Islandezã – *Gledileg jól!*
Italianã – *Buon Natale!*
Japonezã – *Merii Kurisumasu!*
Mandarinã – *Kung His Hsin Nien bing Chu Shen Tan!*
Neerlandezã – *Zalig Kerstfeest!*
Persanã – *Christmas mobArak!*
Polonezã – *Wesolych swiat!*
Portughezã – *Boas-festas!*
Rusã – *Schastlivogo Rozhdestva!*
Spaniolã – *¡Feliz Navidad!*
Vietnamezã – *Chuc mung Giang Sinh!*

☀

LAS POSADAS: FESTIVALUL ACCEPTĂRII

MEXIC

Povestea nașterii lui Isus Cristos rămâne punctul central al perioadei în care se sărbătorește Crăciunul în America Latină și în țările vorbitoare de limba spaniolă. În timp ce scena Nașterii Domnului și omagiile aduse Fecioarei Maria și Magilor sunt cunoscute de toată lumea, în Mexic această minune este sărbătorită într-un mod puțin diferit. Un bărbat și o femeie se costumează în Iosif și Maria și readuc la viață momentul căutării unui adăpost înainte să se nască Pruncul Isus. Cei doi, adesea interpretați de niște adolescenți, conduc procesiunea alcătuită din copii îmbrăcați în mantii argintii și aurii, din muzicieni și din alți enoriași, care se îndreaptă spre o căsuță stabilită dinainte. Ea reprezintă *posada* („han”), iar cei care locuiesc aici joacă rolul hangiiilor neîncredători din Betleem. Aceștia îi întâmpină pe oaspeți la ușă, li ascultă cum le povestesc despre situația lor, însă la început refuză să-i primească. În cele din urmă, după câteva discuții, niște schimburi de replici de obicei cântate sau în versuri, hangiii recunosc cuplul sfânt și îl primesc pe acesta cu căldură înăuntru.

Întregul alai pătrunde în casă și toată lumea se adună în jurul scenei Nașterii Domnului pentru a se ruga, a citi din Biblie și a cânta colinde, înainte de a porni spre următoarea *posada*. De obicei, într-o singură noapte se merge la trei-patru case. După ce pleacă de la ultima *posada*, toți participă la slujba de Crăciun, iar după aceea se bucură de un adevărat festin cu *tamale*¹, *pan dulce* („pâine dulce”) și *champurrado*

¹ Preparat tradițional mexican, foarte popular și în alte țări din America de Sud, care constă în niște rulouri sau colțunași făcuți dintr-un aluat din făină de porumb, cu umplutură sărată sau dulce (carne, legume, fructe dehidratate), înveliți în frunze uscate de porumb și gătiți la aburi. (n. red.)

(ciocolată caldă preparată din porumb, o băutură foarte îndrăgită în Mexic), în timp ce copiii se distrează, lovind pe rând o *piñata*² umplută cu dulciuri și fructe.

Dacă unii mexicani sărbătoresc *las posadas* doar în Ajunul Crăciunului, majoritatea populației urmează această tradiție în fiecare noapte din 16 până pe 24 decembrie – nouă nopți la rând care simbolizează cele nouă luni în care Fecioara Maria a purtat pruncul în pântec. Cu acest prilej se cântă numeroase colinde, iar în unele scene Iosif și Maria merg călare pe măgari, sau sunt folosite alte elemente artistice ori de decor. Tradiția datează cel puțin din secolul al XVII-lea, fiind promovată de misionarii augustinieni drept o alternativă creștină pentru obiceiul aztec de a-l sărbători, cam în aceeași perioadă a anului, pe zeul Huitzilopochtli³. De-a lungul timpului, această tradiție a devenit din ce în ce mai populară și s-a răspândit peste tot în America Latină. Comunitățile de imigranți mexicano-americieni din Statele Unite ale Americii rezonează puternic cu scena în care Iosif și Maria cer adăpost, iar după mai multe refuzuri îl primesc.

Mexicul nu este singura țară unde se joacă astfel de scenete, în care Iosif și Maria caută un adăpost. În unele zone din Austria și Germania, acest tip de scenetă se numește *Herbergsuche* („căutarea unui han”). Într-un fel, ea este o rămășiță a scenei Nașterii Domnului și a misterelor din reprezentațiile foarte populare în Europa medievală, care redau nașterea lui Isus și evenimentele ce au avut loc atunci – toate acestea au dispărut în mare parte după Reforma Protestantă.

² Un accesoriu de petrecere extrem de amuzant, ce constă într-o figurină populară, agățată cât mai sus în mijlocul unei încăperi, astfel încât copiii să nu ajungă ușor la ea. Cei mici o lovesc pe rând cu un băț, iar din interior încep să cadă diverse obiecte-surpriză. (n. red.)

³ În mitologia aztecă, este zeul Soarelui și al războiului. (n. red.)

ZIUA CELOR TREI REGI (SAU ZIUA REGILOR MAGI): TREI URALE ÎN CINSTEA MAGILOR

SPANIA ȘI AMERICA LATINĂ

Cu toate că în centrul scenei Nașterii Domnului se află Familia Sfântă, un alt grup, de trei magi, se bucură de propria sărbătoare, care are loc la câteva zile după Crăciun. În multe țări creștine, perioada Crăciunului se sfârșește în mod oficial pe data de 6 ianuarie, în a douăsprezecea zi de la Nașterea lui Isus, cunoscută drept Bobotează (sau Epifanie). În această zi se sărbătorește cei Trei Magi de la Răsărit, care au sosit la Betleem pentru a-I aduce daruri Pruncului Isus: aur, tămâie și mir. Văzându-L, magii au avut revelația divină că El este într-adevăr Fiul lui Dumnezeu.

Boboteaza (sau Botezul Domnului) se prăznuiește diferit peste tot în lume (vezi caseta următoare), dar unul dintre cele mai cunoscute moduri de a o sărbători este prin *El Día de los Tres Reyes Magos* („Ziua celor Trei Regi”), care are loc în Spania și în țările din America Latină. Adesea, pe data de 6 ianuarie, cadourile și pregătirile sunt mai fastuoase decât cele de Crăciun, pentru că atunci principala activitate a oamenilor este mersul la slujba de la biserică. În seara de dinaintea Bobotezei, copiii le scriu magilor scrisori și își lustruiesc încălțăminte pe care apoi o lasă la ușa de la intrarea în casă – de obicei, în interiorul pantofilor cei mici pun fân pentru cămilele infometate ale magilor, sperând astfel ca a doua zi să găsească în locul acestuia multe dulciuri. În ziua de Bobotează au loc defilări extravagante care îi însoțesc pe magi în timp ce aceștia se deplasează pe cămile, cu barca sau chiar cu elicopterul, luând scrisori de la copiii care au ieșit să-i vadă și împărțindu-le cadouri.

Oriunde în lume ar fi sărbătorită, niciodată nu lipsește prăjitura care încununează această zi sfântă: de la *roscón de Reyes* („inelul/coroana regilor”) în Spania, ornată cu fructe confiate colorate, până la *galette de rois* („plăcinta/prăjitura regilor”), un desert din foitaj, umplut cu cremă frangipane (de migdale), care se mănâncă în Belgia. Forma și aromele acestui tip de prăjitură sunt foarte diferite, însă în toate se găsește o surpriză – o migdală, un bob de fasole uscată sau o figurină din ceramică –, care îi conferă celui ce o găsește titlul de „rege pentru o zi” sau diverse distincții asemănătoare.

Alte câteva moduri în care este sărbătorită în lume ziua de Bobotează:

SFINȚIREA APEI

În țările unde prezența Bisericii Ortodoxe Răsăritene este dominantă, precum Rusia, Grecia și Bulgaria, Boboteaza se sărbătorește prin sfințirea unei cantități mari de apă, urmată de scufundarea în ea. Are loc pe 19 ianuarie (după calendarul iulian), când de obicei se merge la un lac, o mare sau un ocean, iar în zonele mai reci, se taie o bucată din gheața de pe aceste întinderi de apă pentru a avea acces la lichidul de dedesubt (în unele comunități, bucata de gheață are formă de cruce). Un preot sau un episcop aruncă o cruce în apă ori spune o rugăciune, iar cei prezenți respiră adânc și sar în apă, uneori scufundându-și capul de trei ori, acțiune ce simbolizează Sfânta Treime.

BINECUVÂNTAREA MAGILOR

În țările vorbitoare de limba germană, colindătorii, cunoscuți sub numele de *Sternsinger* („colindător cu steaua”), merg din casă în casă și cântă colinde de Bobotează, îndemnându-i astfel pe magi să binecuvânteze fiecare locuință. Pe fiecare ușă la

care bat ei scriu cu cretă anul și inițialele magilor (spre exemplu, pentru anul 2022, ar scrie așa: 20 † G † M † B † 22). Literele nu reprezintă doar inițialele celor trei magi, Gaspar, Melchior și Baltazar, ci și abrevierea expresiei latine *Christus mansionem benedicat*, care se traduce prin „Cristos să binecuvânteze locuința aceasta”.

A DOUĂSPREZECEA NOAPTE

Conform creștinismului apusean, Ajunul (Crăciunului) este de fapt prima noapte de Crăciun, ceea ce face ca ziua de 5 ianuarie să devină Ajunul Bobotezei, cea de-a douăsprezecea noapte. Încă din epoca medievală, englezii sărbătoresc cu mare bucurie această zi, pregătind mese bogate, cântând, amețindu-se după ce beau un soi de vin fierț (un cidru fierbinte) și apoi mergând din casă în casă, deși acest obicei gălăgios este practicat acum mult mai rar față de cum se întâmpla în secolul al XIX-lea. Cu toate acestea, în prezent, majoritatea persoanelor asociază a douăsprezecea noapte cu comedia scrisă de William Shakespeare, având același titlu, și cu *The Twelve Days of Christmas* („Cele douăsprezece zile de Crăciun”), un colind foarte popular.

CRĂCIUNUL FEMEILOR

În Irlanda, ziua de 6 ianuarie este cunoscută drept *Nollaig na mBan* („Crăciunul femeilor”), deoarece femeile dintr-o familie, care în gospodăriile tradiționale au muncit de zor pregătind preparatele pentru masa de Crăciun, au ocazia de a se bucura cu adevărat de perioada aceasta festivă. Bărbații sunt cei care se ocupă acum de treburile gospodărești, inclusiv de strânsul bradului și al decorațiunilor, în timp ce femeile se întâlnesc cu prietenele lor acasă, la restaurant sau într-un bar, iar uneori acestea primesc și cadouri de la copii sau de la alți membri ai familiei.

FESTA DOS RAPAZES: PARADA BĂIEȚILOR

PORTUGALIA

Portugalia are propria sărbătoare de ziua Sfântului Ștefan, caracterizată de grupurile gălăgioase de tineri băieți. Este vorba despre *Festa dos Rapazes*, adică „Festivalul băieților”. Flăcăii din fiecare oraș (de regulă, cei care au în jur de 16 ani) ies pe străzi în costume viu colorate și cu multe franjuri, fiind conduși de către un *mordomo* („coordonator”), un tânăr ales în Crăciunul precedent pentru a se ocupa de eveniment, care poartă o pălărie specială, decorată cu panglici roșii ce atarnă. Unii au bețe sau clopoței, iar alții cântă la tamburine sau zornăitoare, însă toți au chipurile acoperite de câte o mască confecționată din lemn sau metal.

Grupul merge din casă în casă, strângând donații pentru biserica locală (sau cârnați, brânză și vin pentru a se ospăta mai târziu). Apoi toți se adună în jurul focului și fredonează cântece străvechi sau „li iau prin surprindere” pe localnici cu spectacole de muzică sau cu o scenetă satirică ținute în piața centrală, cu scopul de a le ura sărbători liniștite.

În timpul sărbătorii, locul principal de întâlnire al băieților este *Casa da Festa* („Casa de sărbătoare”), unde au loc întruniri, tinerii mănâncă și cu această ocazie pun la cale diverse planuri. Toate culminează în seara de 26 decembrie, când aceștia se întâlnesc la *Casa da Festa* pentru a gusta din ceea ce au strâns de la localnici și pentru a-l alege pe *mordomo*, cel care va fi responsabil cu pregătirea evenimentului din anul următor. După ce iau masa împreună, participă la un bal unde sunt prezente și tinerele din oraș.

Probabil că nu te va surprinde faptul că această tradiție provine dintr-un obicei păgân, și anume venerarea zeului Soarelui, precum și din

ritualurile de inițiere pe care băieții trebuiau să le parcurgă pentru a deveni bărbați. Nu este doar o simplă perioadă în care tinerii orașului se distrează, ci reprezintă o sărbătoare ce amintește de tradițiile străvechi ale zonei și oferă un bun prilej pentru întărirea identității comunității. Așa cum s-a întâmplat cu multe alte sărbători de iarnă păgâne, de-a lungul secolelor și aceasta a fost transformată într-una creștină. Portugalia este în continuare o țară predominant catolică, așa că, de îndată ce parada se încheie, băieții își scot măștile și merg să asiste la slujbă, având onoarea de a fi primii care Îl sărută pe Pruncul Isus.

LA BEFANA: VRĂJITOAREA CEA DRĂGUȚĂ

ITALIA

La *Befana*, sau Vrăjitoarea de Crăciun, nu se aseamănă deloc cu Mama Holle, ci mai degrabă are trăsături comune cu Moș Crăciun (*Babbo Natale* pentru italieni). Ea lasă cadouri copiilor în noaptea de dinaintea Bobotezei (5 ianuarie) și, cu toate că numele său nu sugerează acest lucru, povestea ei are mai multă legătură cu Biblia decât cea a bătrânului grăsuț cu barba albă de la Polul Nord. Conform poveștii, pe drumul către Betleem, cei Trei Magi au rugat o bătrână care își mătura locuința să le spună încotro trebuie să o ia ca să îl găsească pe Pruncul Isus. Femeia nu a știut ce să le răspundă, dar le-a oferit adăpost pentru acea noapte. A doua zi, ei au chemat-o să li se alăture în călătorie, însă au fost refuzați pentru că bătrâna avea prea multe treburi de făcut în gospodărie. Imediat ce magii au plecat, bătrâna a regretat că nu i-a însoțit, așa că a luat câteva daruri pentru nou-născut și s-a grăbit să-i prindă din urmă pe călători.

Pentru că nu i-a ajuns la timp, *La Befana* îi caută încă pe cei Trei Magi și coboară pe coșurile caselor de Bobotează (*Befana* provine de la *Epiphania*, adică „Bobotează”), lăsând în drumul său daruri copiilor ascultători. Cei mici obișnuiesc să-i trimită scrisori în care li spun ce cadouri își doresc, iar cei obraznici primesc niște bucăți de cărbune.

În ciuda legăturii sale cu sărbătoarea Nașterii Domnului, ei i-au fost atribuite câteva trăsături de vrăjitoare – este adesea descrisă drept o bătrână care poartă un batic pe cap și călătorește pe mătura ei zburătoare. Inițial, *La Befana* a fost un personaj specific Romei, dar acum toată Italia, precum și comunitățile italiene din SUA o așteaptă pe Vrăjitoarea de Crăciun.

Faima pe care o are acum *La Befana* a depășit granițele Italiei. În Rusia, există un personaj omolog, *Baboushka*, cu aceeași poveste și înfățișare, însă și în Germania, *Mama Perchta* (*Frau Perchta*) are multe trăsături comune cu *La Befana*, precum și un alt obicei, acela de a se furișa în dormitorul copiilor și a-i legăna până adorm. În Franța, *Mătușa Arie* (*Tante Arie*) este foarte populară în regiunea *Franche-Comté*. Se spune că ea coboară din munți cu daruri pentru copiii cuminți și cu căciuli pentru cei neastâmpărați, iar adesea își face apariția la Târgul de Crăciun din *Montbéliard*, îmbrăcată în haine modeste și însoțită de un măgar ce îi duce cadourile.

PŌHUTUKAWA: UN ALT FEL DE POM DE CRĂCIUN

NOUA ZEELANDĂ

Din moment ce în Noua Zeelandă Crăciunul pică în timpul verii, nu este de mirare că tradițiile de aici și felul în care se sărbătorește acestea sunt adecvate anotimpului. Locuitorii au născocit propriul mod de a petrece, cu grătare pe plajă, spectacole în aer liber, iar Moș Crăciun poartă ochelari de soare și sandale. Este evident că și bradul arată un pic diferit de cel cu care noi suntem obișnuiți. În Noua Zeelandă, *pōhutukawa* este simbolul verde al sărbătorii, un copac cu o coroană foarte bogată și cu flori roșii ce apar doar între noiembrie și ianuarie, încântând privirile tuturor. Acești pomi cresc pe stâncile de pe coasta de nord a țării, dar în timpul sărbătorilor ei apar pe felicitările de Crăciun, pe diverse produse și decorațiuni specifice acestei sărbători.

Pe lângă farmecul natural și culorile specifice Crăciunului, copacul are o însemnătate specială pentru maori, populația indigenă din Noua Zeelandă. Potrivit mitologiei lor, florile roșii reprezintă sângele unui luptător tânăr, iar rădăcinile noduroase sunt calea spre lumea de dincolo. Conform tradiției maorilor, cu cât *pōhutukawa* înflorește mai devreme, cu atât mai lungă și mai caldă va fi vara ce urmează.

CHICHILAKI:
UN BRAD GAM LĂȚOS

GEORGIA

În Georgia, cea mai îndrăgită decorațiune este confecționată din ramuri uscate de nuc sau de alun și ar putea semăna foarte bine cu un pom de Crăciun, dacă nu ar fi blondă și ar trece puțin pe la coafor. Așchiile lungi, subțiri și ondulate, legate de ramuri, arată mai degrabă ca barba stufoasă a Sfântului Vasile cel Mare (omologul lui Moș Crăciun, conform tradiției Bisericii Răsăritene). Pomii confecționați manual sunt vânduți în toate piețele din regiunile Guria și Samegrelo, iar dimensiunile lor variază de la 20 de centimetri până la 3 metri. *Chichilaki* se găsește în fiecare gospodărie și este împodobit simplu, cu panglici și fructe mici. Pentru georgieni, copacul artificial reprezintă speranța și credința.

Puterea simbolică a acestui pom a crescut de-a lungul timpului și astăzi el este deosebit de important, având în vedere dificultățile cu care s-au confruntat georgienii și posibilitatea lor de a sărbători Crăciunul în ultimul secol. Cât timp regimul sovietic a fost la putere în Georgia, din 1921 până în 1990, au fost interzise atât *chichilaki*, cât și alte ceremonii și obiceiuri considerate foarte religioase și inacceptabile sub regimul comunist.

Chichilaki oglindește, de asemenea, respectul pe care poporul georgian îl are față de mediul inconjurător. Cetățenii acestei țări consideră că pădurile lor frumoase sunt sacre și nu s-ar gândi niciodată să taie brazii pentru a-i ține câteva săptămâni în case. Chiar și cei cărora nu le pasă atât de mult de arborii de aici optează pentru *chichilaki* din motive financiare: în 2011, guvernul georgian a început să aplice amenzi consistente (de aproximativ 1.200 de dolari) pentru oricine este surprins

tăind sau transportând un brad și a intensificat patrulele efectuate de pădurari. Folosirea ramurilor uscate de nuc reprezintă o soluție sustenabilă.

De obicei, *chichilaki* este adus în locuințe pe 7 ianuarie, data la care se sărbătorește Crăciunul ortodox georgian, și rămâne elementul central de sărbători până pe 19 ianuarie (până de Bobotează). La această dată ulterioară, după ce și-a îndeplinit scopul, georgienii nu îl scot afară, pe stradă, și nici nu îl duc într-un punct special de colectare, ci îl ard. Nu este o simplă strategie de a scăpa mai repede de pom, ci o ceremonie din timpul Bobotezei prin care se alungă dificultățile din anul precedent și se primește cum se cuvine Noul An. În regiunea Samegrelo, unele familii aduc în casă un *chichilaki* de fiecare dată când un membru al familiei moare.

